

Về thuốc điều

HỎI: Lần đầu vào tháng 10.2002, kiểm tra sức khỏe phát hiện tôi bị tràn dịch màng phổi trái lượng nhiều và chuyển đến chương trình chống lao quốc gia huyện điều trị. Sau 8 tháng bệnh khỏi (xét nghiệm đăm âm tính).

Lần hai vào tháng 11.2009, cũng được trị khỏi (thời điểm đó tôi 71 tuổi). Trong quá trình điều trị, người ta dùng thuốc streptomycin (chích) 2 tháng, isoniazid, rifampicin (uống 6 tháng) có tác dụng phụ đáng sợ đến hôm nay còn để lại di chứng như chóng mặt, mất thăng bằng, có cảm giác đầu nặng, đi đứng không vững, các đầu chi bị tê móp.

Lần ba đến tháng 9.2013, tự nhiên tôi bị tai biến thính máu não. Tại khoa nội thần kinh, người ta chụp X quang, xét nghiệm phát hiện bệnh lao phổi tái phát đồng thời chuyển tôi đến tổ chống lao huyện điều trị bệnh lao. Tôi sợ tác dụng phụ của các loại thuốc bị lao nói trên nên không đến điều trị.

Do vậy, tôi xin đặt một vài câu hỏi có liên quan đến thuốc và bệnh lao tái phát, mong TSK cho tôi lời khuyên.

- Hai loại thuốc mới trị bệnh lao kháng thuốc tên Bedaquilin và Delamanid hiện nay Việt Nam ta có nhập chưa và có đắt không?

- Bệnh lao kháng thuốc nếu không điều trị thì sống thêm được bao lâu?

- Chi phí điều trị tại Bệnh viện Phạm Ngọc Thạch có cao không? Hưởng bao nhiêu phần trăm nếu vượt tuyến (có thể bảo hiểm)?

Huỳnh Văn A. - Kiên Giang

ĐÁP: Qua thư bác cho biết đã điều trị lao 2 lần năm 2002 và năm 2009. Tuy nhiên, do tác dụng phụ của thuốc kháng lao nên bác đã bị những di chứng như chóng mặt, mất thăng bằng, nhức đầu, đi đứng không vững, các đầu chi bị tê móp... Khi đó bác đã 71 tuổi. Đến năm 2013 bác lại bị tai biến mạch máu não kèm với lao phổi tái phát. Vì quá sợ tác dụng phụ của thuốc lao nên bác đã không điều trị bằng thuốc kháng lao nữa. Như vậy, bác là một bệnh nhân lao, đã điều trị lao hai lần và bây giờ bệnh lao tái phát

trên cơ địa đã có tuổi kèm theo tai biến mạch máu não đã hồi phục. Bác không nói rõ nên không biết tình trạng bệnh hiện nay ra sao tuy nhiên qua lá thư được viết bằng chữ rất đẹp, rõ ràng, hành văn trôi chảy nên chúng tôi đoán biết bác vẫn rất minh mẫn và sức khỏe không đến nỗi trầm trọng.

Bác có đặt ra một số câu hỏi liên quan đến thuốc điều trị lao kháng thuốc và chi phí điều trị bệnh. Xin trả lời như sau:

Hai loại thuốc mới trị bệnh lao kháng thuốc là bedaquilin và delamanid hiện nay ở nước ta chưa được nhập về để điều trị nên chưa cấp phát cho người bệnh. Quá trình này các cơ quan chức năng của ngành y tế đang thúc đẩy để sớm có thuốc cho người bệnh mắc lao kháng thuốc. Tuy nhiên, đây là hai loại thuốc mới, có khá nhiều tác dụng phụ và cũng chưa được nghiên cứu đầy đủ nên người bệnh cần tuân theo sự hướng dẫn điều trị bằng các thuốc chống lao hàng 2 khác đang được các cơ sở y tế sử dụng cho bệnh lao kháng thuốc. Xin nhắc lại về các nhóm thuốc chống lao như sau:

- Kháng lao hàng 1 gồm có 5 thuốc. Đây là các thuốc được lựa chọn đầu tiên để điều trị cho bệnh nhân bị lao: rifampicin (viết tắt là RIF hay R), isoniazid (INH hay H), pyrazinamid (PZA hay Z), ethambutol (EMB hay E), và streptomycin (SM hay S).

- Kháng lao hàng 2 gồm nhiều thuốc: kanamycin, capreomycin, amikacin, ethionamid, PAS, cycloserin, clofazimin, ciprofloxacin, ofloxacin, levofloxacin... Đây là các thuốc được dùng khi bệnh nhân bị kháng với thuốc lao hàng 1, hay dùng trong một số trường hợp đặc biệt. Các thuốc này thường có nhiều tác dụng phụ hơn và việc sử dụng thuốc cũng phức tạp hơn thuốc kháng lao hàng 1. Ngoài ra, giá thành của các thuốc kháng lao hàng 2 cũng đắt hơn rất nhiều. Vì trùng lao để kháng thuốc, nên điều trị lao dân dùng kết hợp nhiều thuốc, chứ không thể chỉ dùng đơn thuần một loại thuốc lao mà điều trị khỏi bệnh được.

Thông tin về các thuốc bedaquilin, delamanid, moxifloxacin các nhà khoa học đưa ra là kết quả của các thử nghiệm trong quá trình nghiên cứu, do vậy, các thuốc này chưa được sử dụng đại trà cho người bệnh. Chúng có giá thành khá cao và cũng có nhiều tác dụng có hại, một số đang còn nghiên cứu tiếp. Mới đây, các nhà khoa học ở Bệnh viện Phổi Trung ương đã cung cấp thông tin về một trong những thuốc lao này, xin trích dẫn để bác được biết và chờ đợi: Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) đánh giá rất cao Chính phủ Việt Nam trong việc quan tâm chỉ đạo và phê duyệt Chiến lược Quốc gia phòng chống lao, thể hiện rõ sự cam kết chính trị để thực hiện kế hoạch kết thúc dịch tễ bệnh lao trên toàn cầu. Trên cơ sở đó,

Thuốc kháng lao hàng 1

trị lao kháng thuốc

Bệnh nhân lao ở nước ta được điều trị lao miễn phí.
Nguồn: who.int

WHO có thể sẽ chọn Việt Nam là nước đi đầu cho việc triển khai Chiến lược toàn cầu phòng chống lao 2016 – 2035. Thuốc chống lao mới bedaquilin cùng sẽ được WHO trực tiếp hỗ trợ kỹ thuật và được Quỹ toàn cầu tài trợ để áp dụng cho những bệnh nhân lao tiền siêu kháng thuốc hoặc không dung nạp với các thuốc chống lao hàng 2 hiện có tại Việt Nam. Dự kiến sẽ có 100 bệnh nhân được tiếp nhận điều trị đầu tiên với thuốc bedaquilin, bắt đầu vào tháng 1.2015. Đây là một tin tốt lành với những người hiện nay là vô phương cứu chữa.

Bệnh lao kháng thuốc là khi vi trùng lao trong cơ thể chúng ta kháng – chống lại với một hay nhiều loại thuốc lao được trình bày ở trên. Khi đó các thuốc nói trên bị vô hiệu nên vi khuẩn lao được dịp sinh sôi phát triển trong cơ thể người bệnh làm bệnh tình trầm trọng và dẫn đến những hệ quả xấu về sức khỏe, cuối cùng nếu không điều trị sẽ dẫn đến tử vong. Có những bệnh nhân chỉ bị kháng thuốc ở mức độ ít nghiêm trọng, nhưng có những bệnh nhân kháng thuốc mức độ nặng hơn gọi là “**lao đa kháng thuốc**”, và có những bệnh nhân kháng thuốc mức độ nguy hiểm hơn nữa gọi là “**lao siêu kháng thuốc**”. Tùy theo mức độ kháng thuốc mà bác sĩ sẽ lựa chọn phác đồ điều trị khác nhau cho bệnh nhân. Nếu bác sĩ trình bệnh nhân lao, các thuốc điều trị lao trong chương trình chống lao quốc gia đều được cấp miễn phí. Bác cần liên hệ với y tế địa phương để được giải đáp thỏa đáng theo quy định. Nếu là người bệnh tham gia BHYT, bác không phải trả chi phí điều trị. Tuy

nhiên, bác cần lấy giấy giới thiệu chuyển tuyến đúng theo quy định.

Lưu ý khi điều trị lao nói chung, lao kháng thuốc, kháng đa thuốc: Thời gian điều trị lao kháng thuốc có thể cần kéo dài đến 24 tháng. Điều trị lao kháng thuốc cần kết hợp nhiều loại thuốc lao hơn bình thường, và các thuốc lao hàng 2 dùng trong điều trị lao kháng thuốc cũng có nhiều tác dụng phụ hơn. Do đó, quá trình điều trị lao kháng thuốc sẽ phức tạp hơn, và cần được theo dõi nhiều hơn. Lao kháng thuốc có thể điều trị khỏi nếu dùng thuốc đầy đủ, đúng cách. Mặc dù lao kháng thuốc gây khó khăn cho việc điều trị lao thành công, nhưng tùy theo mức độ nhẹ, nặng, hay nguy hiểm của tình trạng kháng thuốc mà bác sĩ sẽ lựa chọn phác đồ điều trị lao phù hợp cho bệnh nhân. Ngoài tác dụng điều trị bệnh lao thì thuốc kháng lao có thể gây ra các tác dụng bất lợi cho người dùng thuốc. Các tác dụng phụ của thuốc lao có nhiều biểu hiện tùy thuộc vào loại thuốc lao mà bệnh nhân đang uống, cũng như tùy thuộc vào cơ thể và tình trạng bệnh lý riêng của mỗi người bệnh. Các ảnh hưởng bất lợi thường gặp là gây độc gan, đặc thận, rối loạn tiêu hóa, và tình trạng mất cảm (hay tăng phản ứng). Ngoài ra, cũng hay gặp những dị chứng như bác đã gặp vì điều trị lao dùng thuốc kéo dài từ 8 đến 12 hoặc 24 tháng tùy theo từng công thức khác nhau. Người bệnh cần phải được theo dõi, làm các xét nghiệm chức năng gan thận, dùng phối hợp các thuốc giải độc gan, bảo vệ gan và các thuốc nâng cao thể trạng khác.

→ THS. LÊ QUỐC THỊNH

